

Radiologisen toiminnan keskittäminen kolmeen yksikköön

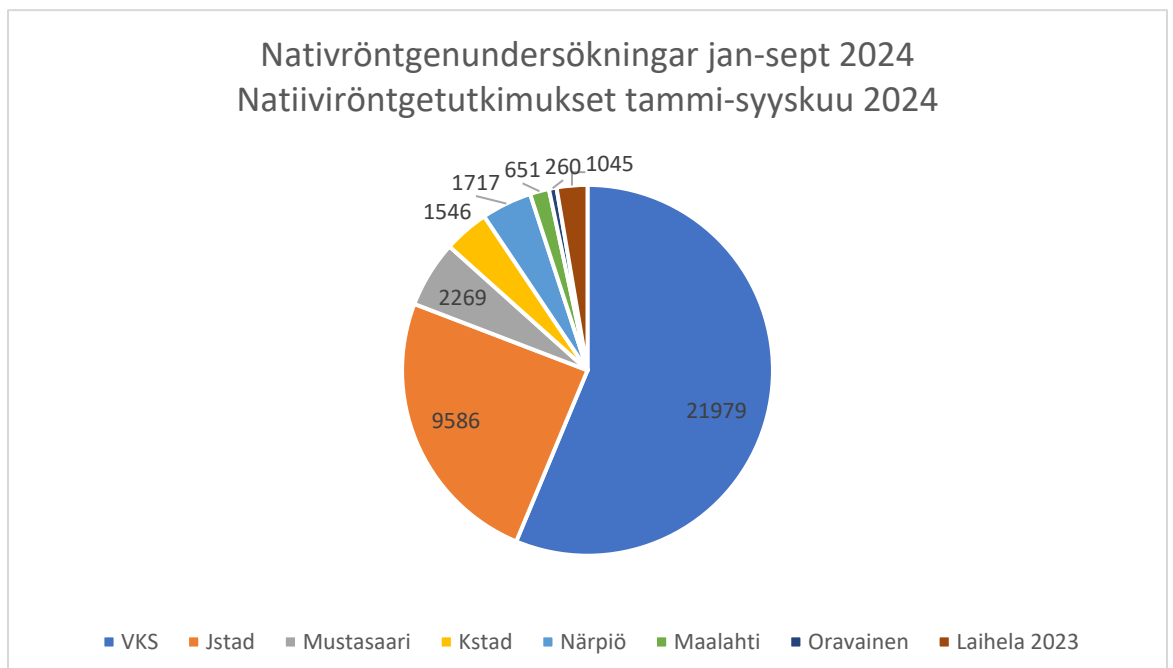
Aluehallitus 21.10.2024 § 216

Valmistelija Sjöström Pia-Maria
Lisätietoja: puhelinnumero: 040 184 1597, etunimi.sukunimi@ovph.fi

Röntgenpalvelujen saatavuus vaihtelee tällä hetkellä hyvinvointialueella. Radiologista toimintaa on sosiaali- ja terveyskeskuksissa seuraavasti:

- Pietarsaari (Malmi): 7 päivää/viikko; röntgen, ultraääni, CT, MRI
- Vöyri (Oravainen): 1 päivä/viikko; röntgen
- Mustasaari: 5 päivää/viikko; röntgen, ultraääni
- Laihia: epäkunnossa vuodenvaihteesta 2023-2024 alkaen; röntgen
- Maalahti: 2-3 päivää/viikko; röntgen
- Närpiö: 5 päivää/viikko; röntgen, ultraääni
- Kristiinankaupunki: 5 päivää/viikko; röntgen, ultraääni
- VKS:n radiologian yksikkö palvelee sekä Vaasan että Laihian perusterveydenhuoltoa ja keskussairaalaa 7 päivänä/viikko; röntgen, ultraääni, CT, MRI, PET

Natiiviröntgentutkimukset ("tavalliset" röntgentutkimukset, ts. ei esim. ultraääni-, CT- eikä MRI-tutkimukset) jakautuivat tammi-syyskuussa 2024 alla olevan taulukon mukaisesti. Laihian röntgenissä ei ole ollut toimintaa vuonna 2024, vertailun vuoksi mukana ovat luvut vuoden 2023 vastaavalta ajanjaksolta. Vuonna 2024 röntgentutkimukset on tehty VKS:ssä. Yhden röntgenlaitteen enimmäiskapasiteetti on n. 10 000 tutkimusta / vuosi eli n. 40 – 45 tutkimusta päivässä virka-aikana.

Erityyppiset radiologiset tutkimukset ovat tärkeä osa diagnostiikkaa sekä perusterveydenhuollossa että erikoissairaanhoidossa. Suunnitelmallisella vastaanotolla on usein eduksi, että tutkimus tehdään hyvissä ajoin ennen käyntiä, jotta röntgenlääkäri ehtii antaa lausunnon. Eräillä kontrollikäynneillä vastaanoton lääkäri arvioi röntgenkuvat itse. Onnettomuuksista ym. johtuvia päivystyskäyntejä tehdään ajankohdasta riippumatta, ja yksiköissä, joiden röntgen ei ole auki kaikkina arkipäivinä, voidaan päivystystapauksissa ottaa röntgenkuvia paikan päällä vain tiettyinä ajankohtina. Röntgentutkimusta vaativia käyntejä ei myöskään voida automaattisesti järjestää siten, että röntgentutkimus voidaan tehdä käynnin yhteydessä, vaan se vaatii erillisen käynnin. Yksittäinen ihminen tarvitsee yleensä röntgenpalveluja melko harvoin, joten niiden järjestäminen lähipalveluna ei ole siltä kannalta tärkeää.

Sosiaali- ja terveystieteiden ja yleislääketieteen osastojen toiminnassa on organisaatiomuutoksen ja tulevaisuus- ja sopeuttamisohjelman vuoksi tällä hetkellä meneillään suuri muutosprosessi. Tulevaisuus- ja sopeuttamisohjelman mukaan terveydenhuoltopalvelujen järjestäminen lähipalveluna on tärkeää myös tulevaisuudessa. Vuosien 2024-2025 aikana käyttöön otettava yhteinen asiakas- ja potilastietojärjestelmä mahdollistaa toisella tapaa kuin aikaisemmin tutkimustulosten tarkastelun helposti riippumatta siitä, missä hyvinvointialueen yksikössä tutkimus on suoritettu. Radiologisten tutkimusten toimipisteiden määrän vähenemisestä huolimatta sosiaali- ja terveystieteissä voidaan harjoittaa lääkinvastaanottoa toimintaa sekä yleislääketieteellistä, kuntouttavaa osastohoitoa jatkossakin. Ennen suunnitelmallista käyntiä potilaan on mahdollista käydä röntgenkuvauksessa lähimmässä paikassa, jossa on röntgen tai jossa se on muuten sopivinta. Niitä päivystyskäyntejä varten, joilla röntgentutkimus on osa kokonaisarviointia, on laadittava selkeät prosessit hoitavan yksikön ja röntgenyksikön omaavan toimipisteen kesken. On myös tärkeää seurata tarkasti, että alueellinen tasa-arvo säilyy ja että tutkimuskäytännöt eivät ala erota röntgenin omaavien yksikköjen ja muiden yksikköjen välillä. Tämä riski on kuitenkin huomioitava jo nykytilanteessa, koska kaikilla yksiköillä ei ole nytkään kuvadiagnostiikkaa saatavilla toimintayksikössä.

Suurena ongelmana radiologiassa on pula röntgenhoitajista, ei pelkästään Pohjanmaan hyvinvointialueella, vaan koko Suomessa. Lähivuosina monet röntgenhoitajat siirtyvät eläkkeelle ja hajautetusta toiminnasta tulee aina vain haavoittuvaisempaa. On tärkeää, että henkilöstöresurssia ja laitteistoa käytetään mahdollisimman tehokkaasti. Toiminnan keskittämisen arvioidaan vähentävän röntgenhoitajien tarvetta kahdella henkilötyövuodella.

Kolmessa yksikössä natiiviröntgenlaitteisto on tullut elinkaarensa päähän, yhdessä yksikössä se on jo poistettu käytöstä ja kahdessa muussa yksikössä se täytyy uusia välittömästi. Investointeja priorisoitaessa yksi tärkeistä näkökohdista on kustannustehokkuus, joka ei toteudu monessakaan röntgenyksikössä. Investointisuunnitelma on hyvinvointialueen valtuuston lisäksi hyväksyttävä valtiovarainministeriössä. Ellei yksikköjen määrää vähennetä, vaatii uusiin laitteisiin investointi välittömästi n. 550 000 euroa sekä asennuskustannukset.

Radiologisen toiminnan keskittäminen kolmeen yksikköön merkitsee investointien ja rekrytointivaikeuksien vähenemisen lisäksi n. 550 000 euron vuotuista säästöä. Jotta voimme tulevaisuudessa tarjota kattavia palveluja koko Pohjanmaalle, on röntgen-toiminnan rakenteita tarkasteltava sekä henkilöstöön että talouteen liittyvistä syistä.

Vaasan, Pietarsaaren ja Närpiön nykyinen tutkimuskapasiteetti riittää röntgen-, ultraääni- ja OPG-tutkimusten (suun terveydenhuollon purentatutkimusten) keskittämiseen ilman lisäinvestointeja. Tässä on huomioitu myös se, että erilaisten tutkimusten tarve lisääntyy väestön ikääntyessä. Keskussairaалassa täytyy ottaa käyttöön yksi lisähuone ultraäänitutkimuksia varten, mikä on mahdollista, koska Fimlab on siirtänyt osan keskussairaalan toiminnastaan muihin tiloihin.

Perustelut toiminnan keskittämiseksi Vaasaan, Pietarsaareen ja Närpiöön:

- Pietarsaari: alueen pohjoisosan suurin yksikkö ja pohjoisen alueen ainoa yksikkö, jolla on radiologista toimintaa tällä hetkellä. Väestöpohja riittävä tehokkaaseen toimintaan. Perusterveydenhuollon lisäksi yksikössä on erikoissairaanhoitoa ja päivystystoimintaa. Osa laitteistosta on uusittu viiden viimeksi kuluneen vuoden aikana.
- Vöyri: vähän tutkimuksia, auki vain yhtenä päivänä viikossa. Väestöpohja ei riitä tehokkaaseen toimintaan. Laitteisto on tullut elinkaarensa päähän.
- Mustasaari: melko suuri väestöpohja, mutta lähellä Vaasan keskussairaalan palveluja. Laitteisto on uusittava 2-4 vuoden kuluessa.
- Vaasa: keskussairaala, akuuttisairaala, joka tarvitsee kattavia röntgenpalveluja 24/7. Tammikaivon jäljellä oleva röntgenlaite on 10 vuotta vanha ja sillä on vain pari vuotta käyttöikä jäljellä. Laitteen siirtämiskustannukset ovat niin suuret, ettei sen käyttöönotto toisella paikkakunnalla ole kannattavaa.
- Laihia: ollut vähän tutkimuksia. Väestöpohja ei riitä tehokkaaseen toimintaan. Melko lähellä Vaasan palveluja. Laitteisto on tullut elinkaarensa päähän ja on poistettu käytöstä.
- Maalhti: vähän tutkimuksia, auki 2-3 päivänä viikossa. Väestöpohja ei riitä tehokkaaseen toimintaan. Melko lähellä Vaasan palveluja. Laitteisto on tullut elinkaarensa päähän.
- Närpiö: alueen eteläosan suurin yksikkö, jolla on suurin väestöpohja. Etäisyyksien vuoksi hyvinvointialueen eteläosaan tarvitaan röntgenyksikkö, vaikka tutkimusten määrä jääkin toiminnan keskittämisen huolimatta melko vähäiseksi. Laitteisto on uusittava 2-4 vuoden kuluessa.
- Kristiinankaupunki: Vähän tutkimuksia. Auki viitenä päivänä viikossa, minkä vuoksi tutkimusten määrä päivää kohden on vähäinen. Vaikeuksia henkilöstön rekrytoinnissa. Väestöpohja ei riitä tehokkaaseen toimintaan, ja maantieteellisesti tarkasteltuna suuremmalla osalla väestöstä on lyhyempi matka tutkimuksiin, jos toiminta sijaitsee Närpiössä. Laitteisto on uusittu kaksi vuotta sitten.

Toiminnan keskittämisen tunnistetut edut ja haitat ilmenevät oheisesta swot-analyysistä ja vaikutusarvioinnista.

Ehdotetaan, että Oravaisten ja Maalahden röntgentoiminta lakkautetaan välittömästi, Laihian toimintaa ei aloiteta uudelleen, tutkimukset ohjataan Vaasan keskussairaalaan. Mustasaaren radiologinen toiminta lakkautetaan vuoden 2025 aikana, toiminta ohjataan Vaasaan. Kristiinankaupungin radiologinen toiminta lakkautetaan vuoden 2025 aikana, toiminta ohjataan Närpiöön. Pohjoisella alueella ei tehdä muutoksia palveluverkkoon, Pietarsaaren yksikkö vastaa radiologisesta toiminnasta jatkossakin.

Hyvinvointialuejohtaja Kinnunen Marina

Ehdottaa, että hallitus

- merkitsee virkamiesvalmistelun tiedoksi. Ennen päätöksentekoa pyydetään asianosaisilta kunnilta ja vaikuttamistoimielimiltä lausunto ja alueen asukkaille tehdään muutosesityksistä kysely. Lisäksi huomioidaan 4.11.2024 päättyvät yhteistoimintaneuvottelut ja
- tekee päätöksen asiassa kokouksessaan 25.11.2024.

Päätös:

Ehdotus hyväksyttiin.

Pöytäkirjaan merkittiin, että hallituksen jäsenet Rainer Bystedt, Marko Heinonen, Katja Rajala ja Hans-Erik Lindqvist ilmoittivat olevansa esteellisiä hallintolain 28 § 5. kohdan mukaisesti ja poistuivat paikalta ja kirjautuivat ulos asian käsittelyn ajaksi.

Pykälä tarkastettiin heti.

Jakelu

Aluehallitus 25.11.2024

5665/00.01.02.01/2024

Valmistelija Sjöström Pia-Maria

Lisätietoja: puhelinnumero: 06 218 1111 (vaihe), etunimi.sukunimi@ovph.fi

Aluehallitus on kokouksessaan 21.10.2024 (§ 216) keskustellut radiologisen toiminnan keskittämisestä kolmeen yksikköön. Hallitus on pyytänyt lausunnot kunnilta ja toteuttanut väestökyselyn tulevaisuus- ja sopeuttamisohjelman puitteissa toteutettavista palveluverkon muutoksista. Väestökyselyn yhteenvedo käsitellään tämän kokouksen §:ssä 256. Kyselyn vastauksista käy yleisesti ilmi, että palveluverkon muutoksia vastustetaan, mutta röntgentoiminnan keskittäminen saa myös tiettyä tukea. Lakisääteisiä vaikuttamistoimielimiä on kuultu asiassa, ja myös hyvinvointialueen monikulttuurinen raati on antanut lausunnon.

Vöyri, Mustasaari, Laihia, Maalahti, Närpiö ja Kristiinankaupunki ovat antaneet lausunnon asiassa. Näiden sekä hyvinvointialueen nuorisovaltuuston, vanhusneuvoston, vammaisneuvoston ja monikulttuurisen raadin lausunnot ovat liitteenä.

Vöyrin kunta ei vastusta röntgenpalvelujen keskittämistä kolmeen yksikköön esityksen mukaisesti edellyttäen, että se hyväksytään kokonaisuudessaan, mutta toivoo kuitenkin, että Mustasaaren radiologinen yksikkö säilytetään toistaiseksi saavutettavuutta ajatellen. Kunta tuo esille, että terveyspalveluiden kehittäminen lähipalveluina tapahtuu yhteistyössä kuntien kanssa, ja toivoo, että hyvinvointialueen ja kunnan välillä alkanut dialogi voi jatkua. Muutoin valmistelun mukaan.

Laihian kunta toteaa lausunnossaan, että ehdotetut röntgeniin liittyvät palveluverkon muutokset koskevat vain niin kutsuttua natiiviröntgenlaitetta, hammashuollossa käytettävä OPTG-laite toimii ja sen toiminnan edellytetään jatkuvan.

Maalahden kunta painottaa, että kun otetaan huomioon Maalahden röntgenvastaanoton sulkemisen tiukka aikataulu, on erityisen tärkeää, että potilaita informoidaan muutoksesta selkeästi, ja että hoitavan ja tutkivan yksikön välinen kommunikaatio toimii heti. Asukkaiden täytyy tulevaisuudessa voida käyttää lähimpänä olevaa röntgenyksikköä, eli monissa tapauksissa Vaasan yksikköä.

Närpiön kaupunki toteaa, että ehdotettua muutosta on pidettävä hyvin laajana, ja se edellyttää osin uusia työtapoja, erityisesti kun huomioidaan, että lääkärin vastaanoton ja yleislääketieteellisen, kuntouttavan osastohoidon täytyy voida jatkua sosiaali- ja terveyskeskuksissa ja on toivottavaa, että mahdollisuus röntgeniin on melko lähellä yleislääketieteen osastotoimintaa ja akuuttihoitoa. Alueellisen tasavertaisuuden ja hoidon turvallisuuden kannalta on ensiarvoisen tärkeää, että mahdollisuus radiologiseen tutkimukseen pidetään eteläisellä alueella jatkossakin, vaikka röntgenin volyymit ovat tällä hetkellä kaukana enimmäiskapasiteetista.

Mustasaaren kunta vastustaa Mustasaaren röntgenyksikön sulkemista toteamalla, että röntgenin sulkeminen tarkoittaa aukkoa välttämättömissä lean-prosesseissa. Jos röntgeniä tarvitaan, on asiakkaat ohjattava aina muualle jatkotutkimuksiin, minkä jälkeen heidän täytyy useimmiten palata takaisin Mustasaaren terveyskeskukseen. Sulkeminen tulee todennäköisesti tarkoittamaan sitä, että yhteispäivystyksen kuormitus lisääntyy. Kunnalle

on tärkeää, että Mustasaaren terveyskeskuksessa on laaja palvelutarjonta ja houkutteleva työympäristö, jotta hoitoyksikkö olisi houkutteleva henkilöstölle ja jotta opiskelijoille voidaan tarjota koulutusta. Lausunnossa todetaan myös, että röntgenin sulkeminen lisää tarvetta kalliille kuljetuksille esimerkiksi niiden ikäihmisten osalta, jotka ovat Mustasaaren terveyskeskuksen hoito-osastoilla tai tehostetussa palveluasumisessa.

Kristiinankaupungin kaupunki vastustaa voimakkaasti Kristiinankaupungin röntgenyksikön lopettamista. Kaupunki on valmis neuvottelemaan vuokrasopimuksen uudelleen Pohjanmaan hyvinvointialueen kanssa niiden tilojen osalta, joille Pohjanmaan hyvinvointialueella ei enää ole käyttöä Kristiinankaupungissa, edellyttäen, että sillä taataan radiologisen toiminnan säilyminen Kristiinankaupungissa. Yksityinen toimija Kristina Medi on ilmaissut kiinnostuksensa radiologisen toiminnan jatkamisesta Kristiinankaupungissa, ja mahdollisuuksia laitteiden myymisestä yritykselle voidaan selvittää. Röntgenlaitteiston myyminen vaatii kuitenkin lain mukaan sitä, että ostajalla on radiologian erityisosaamista.

Vanhusneuvosto, nuorisovaltuusto ja vammaisneuvosto hyväksyvät suunnitellun muutoksen sinänsä mutta toteavat, että matka tutkimuksiin pitenee lähinnä hyvinvointialueen eteläosissa.

Valmistelutekstiin tehdään joitakin selvennyksiä ja tarkistuksia ulkopuolelta saatujen lausuntojen, kommenttien, kysymysten ja perusterveydenhuollon sisäisten keskustelujen perusteella. Mustasaaren toiminnalla on muihin yksiköihin verrattuna melko suuri volyymi ja laitteella lienee vielä useampi vuosi elinikää. Myös henkilöstötilanne on tällä hetkellä stabiili. Vastaanotolla on kohtuullisen laaja akuuttitoiminta, joka tarvitsee röntgeniä useamman kerran päivässä. Röntgentoiminnan lopettamisesta nopealla aikataululla voi muodostua riski siihen, että yhteispäivystyksen kuormitus lisääntyy, ja myös logistisia haasteita saattaa aiheutua. Kristiinankaupungin toiminnan osalta on mahdollista keskustella eri vaihtoehtoista, mutta ottaen huomioon, että valmistelun ydinajatus on se, että laitteiden käyttöaste on mahdollisimman korkea ja että henkilöstöresursseja käytetään tehokkaasti, valmistelun ehdotus toiminnan lakkauttamisesta jää ennalleen.

OPTG-toimintaan liittyen todetaan, että se ei välttämättä ole riippuvainen muusta röntgentoiminnasta, mutta toisaalta nämä tutkimukset eivät ole akuutteja tai riippuvaisia siitä, että ne otetaan samassa paikassa hammaslääkärin vastaanoton kanssa.

Hyvinvointialuejohtaja Kinnunen Marina

ehdottaa hallituksen päättävän, että

- tulevaisuudessa hyvinvointialue ylläpitää radiologista toimintaa ja investoi laitteisiin Vaasassa, Pietarsaareissa ja Närpiössä
- Laihian toiminta on jo käytännössä loppunut, eikä sitä aloiteta uudelleen
- Vöyrin (Oravainen) ja Maalahden ja Kristiinankaupungin toiminta lopetetaan viimeistään siinä yhteydessä, kun yhteinen asiakas- ja potilastietojärjestelmä otetaan käyttöön vuoden 2025 alussa
- Mustasaaren toiminta jatkuu nykyisen röntgenlaitteen elinajan ja niin kauan kuin omia henkilöstöresursseja on riittävästi.

Päätös: